

1.4) เส้นทางที่ 4 ชับห้วย – หนองใหญ่ – ผาน้ำย้อย – ถ้ำเพียงดิน–กล้วยไม้ป่า – อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ระยะทางไป-กลับ 10,000 เมตร แต่หากเริ่มต้นเดินตามเส้นทางจากหน่วยพิทักษ์ป่าหนองใหญ่ไปอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ ระยะทางไป-กลับ 5,000 เมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาป่าไผ่รวกที่สูงชันมาก เนื่องจากตั้งอยู่บนเทือกเขาพังเหย ทางด้านทิศตะวันออก ต้องปีนเขาพังเหยที่มีความสูงชันเพื่อไปยังยังด้านบนยอดเขาอันเป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์ป่าหนองใหญ่ ซึ่งมีเขตติดต่อกับอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติช่วงจากหน่วยพิทักษ์ป่าหนองใหญ่ไปยังอุทยานแห่งชาติป่าหินงามเป็นการเดินเลาะสันเขาและหน้าผา ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นราบสลัดเนินเขาเตี้ยๆ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม จุดเด่นของเส้นทางนี้ คือ การผจญภัยปีนเขาแบบสมบุกสมบัน ภูมิประเทศที่สวยงามสามารถมองลงมาจากยอดเขาสู่ผืนป่าเบื้องล่าง หน้าผาหินที่สวยงาม ชมทะเลหมอกบริเวณจุดชมวิวน้ำย้อย บนหน่วยพิทักษ์ป่าหนองใหญ่ ตลอดเส้นทางจากหน่วยพิทักษ์ป่าหนองใหญ่ไปยังอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม มีกล้วยไม้ป่านานาชนิด พบขึ้นอยู่ตามโขดหินและบนต้นไม้ใหญ่ ช่วงเวลาออกดอกแตกต่างกันไป แต่ส่วนมากออกดอกช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคมของทุกปี อาทิ เอื้องผึ้ง เกื้องน้ำตัน ช้างกระ ใยเรศ สิงโต ตาลเดี่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบทุ่งดอกกระเจียวขึ้นอยู่เต็มพื้นที่ ซึ่งฤดูกาลชมดอกกระเจียว ได้แก่ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคมของทุกปี แต่ดอกกระเจียวที่พบอยู่ตามเส้นทางนี้มีขนาดเล็กกว่าและมีชั้นดอกน้อยกว่าดอกกระเจียวป่าที่ขึ้นอยู่ตามเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ สระสอง – เลาะลำธาร – ป่ากระเจียว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่ง คือ บริเวณที่เรียกว่า “สุดแผ่นดิน” ซึ่งเป็นเขตสิ้นสุดพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ และเป็นรอยต่อกับเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ดังแสดงไว้ในภาพที่

10

ภาพที่ 10 เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ชับห้วย – หนองใหญ่ – ผาน้ำย้อย – ถ้ำเพียงดิน–กล้วยไม้ป่า–อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม

สำหรับจุดชมวิวกายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกามีจำนวน 3 จุด ดังนี้

2.1) จุดชมวิวกาผากลาง เป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นอยู่ห่างจากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาประมาณ 5 กิโลเมตร มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 300 เมตร รถยนต์เข้าถึงได้ตลอดปีแต่ต้องเป็นรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ จะได้ชมความงามของหุบเขาแห่งป่าซับลังกา กำแพงทิวเขาพังเหยและที่ราบสูงภาคอีสาน ดังแสดงไว้ในภาพ 11

ภาพที่ 11 จุดชมวิวกาผากลาง

2.2) จุดชมวิวน้ำย้อย ตั้งอยู่ที่หน่วยพิทักษ์ป่าหนองใหญ่ บนเทือกเขาพังเหย เป็นจุดชมทะเลหมอกและพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้าที่สวยงาม สามารถมองเห็นทัศนียภาพของผืนป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาแบบ 360 องศา ดังแสดงไว้ในภาพ 12

ภาพที่ 12 จุดชมวิวน้ำย้อย

2.3) จุดชมวิวน้ำตกสามสาย เป็นน้ำตกขนาดเล็ก ต้นน้ำของห้วยลำสนธิ มีน้ำไหลเกือบตลอดปี ร่องน้ำของน้ำตกที่ไหลลงมาจะมีลักษณะเป็นสาย มีด้วยกันสามสาย จึงเรียกว่า “น้ำตกสามสาย” อยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์ป่าต้นน้ำลำสนธิ ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 2 กิโลเมตร ดังแสดงไว้ในภาพ 13

ภาพที่ 13 จุดชมวิวน้ำตกสามสาย

2) ด้านเส้นทางการขนส่งเข้าถึง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกามีเส้นทางขนส่งเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง ซึ่งการเดินทางออกจากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ผ่านจังหวัดสระบุรี ถึงสามแยกพุแค ระยะทาง 120 กิโลเมตร ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 สระบุรี-ชัยบาดาล ระยะทาง 70 กิโลเมตร ถึงสามแยกหอนาฬิกาลำนารายณ์ จากสามแยกหอนาฬิกา ถึงสี่แยกตลาดลำนารายณ์ ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร เลี้ยวซ้าย ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 205 ชัยบาดาล-ลำสนธิ ระยะทาง 30 กิโลเมตร ก่อนถึงที่ว่าการอำเภอลำสนธิ ประมาณ 300 เมตร แยกเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2262 ลำสนธิ-บ้านวังเชื่อม อีก 37 กิโลเมตร ถึงที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา รวมระยะทาง 260 กิโลเมตร ทั้งนี้การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวจะสะดวกสบายมากกว่ารถโดยสารประจำทางที่จะต้องต่อรถประจำทางที่ตลาดลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล เพื่อมายังวังเชื่อม ซึ่งรถโดยสารวังรับ-ส่ง ผู้โดยสารเป็นเวลาและมีจำนวนจำกัด

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกามีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อบริการและรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้

3.1) บ้านพักรับรอง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกามีบ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งบ้านพักเป็นหลัง จำนวน 4 หลัง และเต็นท์

3.2) ระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา มีอย่างเพียงพอและได้มาตรฐานจากส่วนกลาง ส่วนสัญญาณโทรศัพท์มีบริการเฉพาะระบบจีเอสเอ็ม (GSM) ที่ครอบคลุมบางพื้นที่เท่านั้น

3.3) ระบบการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ จุดตรวจก่อนเข้า-ออกพื้นที่ จัดเจ้าหน้าที่นำทางพนักงานท่องเที่ยวได้เดินสำรวจเส้นทางศึกษาตามธรรมชาติ และมีการติดตั้งรั้วไฟฟ้าในพื้นที่ป่าเพื่อป้องกันไม่ให้ช้างออกนอกพื้นที่ เป็นต้น

1.2.2 องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาในแหล่งท่องเที่ยว

การส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในป่าไม้ เป็นภารกิจหลักของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาอยู่แล้ว จึงมีโครงการด้านการส่งเสริมและการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันได้หันมาใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ของคนในชุมชนพื้นที่ ทำให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกามีโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าไม้ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าซับลังกาหลายโครงการ อาทิ โครงการพลิกฟื้นผืนป่า ด้วยพระบารมี ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือกับหน่วยบัญชาการพิเศษ จังหวัดลพบุรี โครงการคืนช้างสู่ธรรมชาติ โครงการสร้างฝายแม่ว โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่สื่อต่าง ๆ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่ตำบลกุดตาเพชร และเขตพื้นที่ข้างเคียงโดยรอบ โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังแสดงไว้ในภาพที่ 14

โครงการพลิกฟื้นป่าด้วยพระบารมี

โครงการป้องกันและทำแนวกันไฟป่า

โครงการทำโป่งเทียมเพื่อเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า

โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ

โครงการค่ายเยาวชนสร้างจิตสำนึก

โครงการลาดตระเวนป่า

ภาพที่ 14 ประมวลภาพโครงการและกิจกรรมด้านศึกษาและพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

1.2.3 องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว

ปัจจุบันธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ยังไม่ได้มีการพัฒนาเป็นรูปธรรมต่างๆ ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า การเดินทางมาท่องเที่ยวที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาควรมีการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้าน ซึ่งเป็นแนวทางต่อการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาทั้งทางตรงและทางอ้อมนำมาสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น ดังนี้

- 1) ธุรกิจการขนส่ง เนื่องจากรถโดยสารประจำทางมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับการบริการและรองรับนักท่องเที่ยว จึงควรเพิ่มจำนวนและตารางเวลาเดินรถประจำทาง
- 2) ธุรกิจที่พักแรม การจัดสร้างบ้านพักรับรองเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนหรือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำโฮมสเตย์
- 3) ธุรกิจอาหารและบันเทิง การจัดตั้งร้านค้าเพื่อขายอาหารทั้งในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาและพื้นที่โดยรอบ โดยมีการควบคุมราคา ความสะอาด และรสชาติของอาหาร
- 4) ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ควรมีการกระตุ้นและอบรมเยาวชน รวมทั้งชาวบ้านในพื้นที่ให้มีทักษะการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวตามเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติภายในป่าอย่างแท้จริง เพื่อเพิ่มจำนวนผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยว และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกและห่วงแหนทรัพยากรของตนทางอ้อม ตลอดจนการสร้างรายได้ให้กับชุมชน
- 5) ธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เนื่องจากคนในชุมชนมีฝีมือและความสมบูรณ์ของทรัพยากรในท้องถิ่นตามธรรมชาติ เช่น หน่อไม้ เห็ดป่า ไม้ไผ่ กะลามะพร้าว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นวัตถุดิบทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้ เช่น การสานตระกร้า กระบุง การทอผ้า การถนอมอาหารและผลไม้ เป็นต้น แต่ชุมชนนี้ไม่สามารถจัดตั้งธุรกิจประเภทนี้ได้ เนื่องจากขาดแกนนำในชุมชนที่จะประสานงานภายในชุมชนอย่างเข้มแข็ง ขาดความรู้ในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการบริหารจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผ่านมาชาวบ้านมีความพยายามรวมตัวกันหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะกลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มสหกรณ์ต่างๆ แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ชาวบ้านจึงต้องการให้หน่วยงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาและองค์การบริหารส่วนตำบลกุดตาเพชรให้การสนับสนุน ตลอดจนจะต้องมีการสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านถึงหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าที่ถูกต้อง ไม่สร้างผลกระทบและต้องไม่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1.2.4 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว

การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาที่มีอยู่ในระดับน้อยโดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์หลัก ๆ ดังนี้ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจในรูปแบบของแผ่นพับที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดทำให้ คู่มือการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี รายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ เว็บไซต์ของหน่วยงานโดยตรงและเว็บไซต์อื่นๆ ที่ไม่เป็นทางการ สาเหตุที่ทำให้พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาประสบปัญหาด้านแผนการส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) นโยบายของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา มุ่งเน้นการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในผืนป่า มากกว่าการเน้นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จึงไม่อนุญาตให้มีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการบริหารจัดการงานประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและเป็นลักษณะอักษร รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์ที่จำกัด

2) วิธีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การจัดการแผนประชาสัมพันธ์ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะการประชาสัมพันธ์ บุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์อยู่ในปัจจุบันมีก็ไม่ตรงกับสายงานและยังขาดความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์ที่จำกัด

3) สื่อที่มีอยู่ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ขาดรูปแบบและเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และสื่อมีจำนวนน้อยทำให้การกระจายเผยแพร่ข่าวสารไม่ทั่วถึงครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งรายละเอียดของข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และไม่ทันสมัย

4) ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่น เนื่องจากอำนาจรับผิดชอบพื้นที่โดยตรงของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา อยู่ในการกำกับดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพรรณพืชที่มีระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดและชัดเจน จึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจในธรรมชาติของการบริหารงานของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่น และระหว่างบุคคลผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

5) รูปแบบการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาไม่หลากหลาย มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะมากกว่าการท่องเที่ยวแบบมวลชน จึงควรสำรวจและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการและ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยยังคงต้องเน้นถึงแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2.5 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาให้ความสำคัญกับการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

1) การประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ หน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำ
ชุมชน และชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแจ้งข่าวสารกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้
รับทราบและเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นนำไปสู่ความร่วมมือต่อการพัฒนาเขตรักษา
พันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาและสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งการจัดประชุมแต่ละครั้งส่วนใหญ่ชาวบ้าน
ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สำหรับบรรยากาศในการประชุมโดยภาพรวมชาวบ้านมีบทบาทเป็น
เพียงผู้ตามคอยรับฟังข้อมูลที่ป้อนโดยหน่วยราชการเพียงอย่างเดียว ยังไม่สามารถได้ตอบสนอง
ความคิดได้เต็มที่ เนื่องจากยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อการพัฒนาการ
ท่องเที่ยว รวมทั้งขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งการมีส่วนร่วมใน
ลักษณะนี้จึงยังไม่ใช่การมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยแท้จริง

2) การก่อตั้งชมรมรถอีแต๋น เพื่อบริการนักท่องเที่ยวในผืนป่าซับลังกา โดยมี
การบริหารจัดการในรูปแบบของชมรมที่ชาวบ้านเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเอง ตั้งแต่การจัดหา
สมาชิกจากหมู่บ้านรอบพื้นที่ป่าทั้ง 12 หมู่บ้าน รวมทั้งการหมุนเวียนสับเปลี่ยนคิวรถในการ
ให้บริการด้วยความยุติธรรม ปัจจุบันชาวบ้านที่เข้าร่วมมาจากหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดกับเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าซับลังกา ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 มีการจัดเก็บค่าบริการเที่ยวละ 600 บาท โดยหัก
รายได้เข้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา 100 บาท ซึ่งเป็นราคามาตรฐาน

3) ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของทรัพยากรป่าไม้ แต่เป็น
สมบัติของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการ ดังนั้น จึงเกิดความรู้สึกว่าตนเอง
ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงเพราะไม่ใช่หน้าที่ของตน เมื่อมีนักท่องเที่ยว
มาในพื้นที่จึงถือว่าเป็นเรื่องปกติและไม่ได้เข้าไปทักทายหรือให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใดโดยไม่
จำเป็น ดังนั้น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา จะต้องพยายามแสวงหาแนวทางที่จะทำให้ชาวบ้านใน
พื้นที่เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของบ้านเป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการ
ท่องเที่ยว โดยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา มีบทบาทเป็นเพียงหน่วยงานราชการที่เป็นตัวกลางและ
ดูแลพื้นที่เท่านั้น

1.2.6 องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

เนื่องจากการกิจของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา มุ่งเน้นการส่งเสริม

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทำให้เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าในการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่แล้ว จึงมีความพยายามที่จะให้ทุกภาคีทั้งในส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่อยู่ในระดับปานกลาง ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรและมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับป่ามาช้านาน แต่กลับมีบทบาทไปในแง่ของการเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากป่าเพียงฝ่ายเดียว ในขณะที่การตระหนักถึงบทบาทในด้านการเป็นผู้อนุรักษ์ป่ากลับไม่ได้รับการปลูกฝังเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดเหตุการณ์ อาทิ การลักลอบขุดของป่ามากินหรือขาย การขุดรากไม้ที่ตายแล้วมาทำเฟอร์นิเจอร์ การลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ เป็นต้น สาเหตุประการสำคัญนั้นเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่าการกระทำเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและระบบนิเวศในป่าอย่างมากมายเพียงไร อีกทั้งยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย การรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของระบบนิเวศวิทยาในป่า และผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านบางส่วนก็ถือเป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่ครอบครัว ประกอบกับความเคยชินกับวิถีชีวิตที่ดำเนินเข้าไปเข้ามาอยู่ทุกวัน โดยไม่ทันได้สังเกตเห็นหรือสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว ซึ่งค่อยๆ ก่อตัวขึ้นทีละเล็กละน้อย และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต เมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่มักมองข้ามความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไป จึงเป็นที่มาของสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา แต่ก็ยังเป็นไปในระดับที่ไม่รุนแรงมากนัก ด้วยเหตุนี้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา จึงมีแนวคิพยายามปลูกฝังให้ชุมชนรู้ซึ่งถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ โดยการพาผู้นำชุมชนทุกคนพร้อมลูกบ้านมาเดินตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รักและหวงแหนทรัพยากรในผืนป่าซับลังกาที่เป็นพื้นที่ของตน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนในพื้นที่ มุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดความรู้และจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันแต่ละชุมชนมีการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังป่าไม้และสิ่งแวดล้อมเป็นการตรวจตราดูแลป่าไม้กันเองภายในชุมชนด้วย

อย่างไรก็ตามหากเกิดเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนโดยตรงในระดับที่รุนแรง ได้แก่ กรณีที่การไฟฟ้าพยายามจะผลัดดัน โครงการเดินสายไฟฟ้าแรงสูงเชื่อมต่อไปยัง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งต้องพาดสายไฟผ่านพื้นที่บางส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ชาวบ้านก็จะมีปฏิกิริยาต่อต้านทันทีเพราะเกรงกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผืนป่าและวิถีชีวิตของตนเอง

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา